

Quinta tandem, simul triplex munus amplectens, sic se habet: Differentia est id, quod constituit essentiam speciei, & illius est pars essentialis; ac eam essentialiter distinguit. Unde Doctor in hac Quæstione de prima definitione inquit, an sic convenienter data.

Partem negativam probat duabus rationibus, quæ aperta sunt in textu: & quamvis illarum solutiones ab alijs datas impugnet, tamen eas sustinet, & suas impugnationes postea soluit. Ad Quæstionem igitur sic respondet.

Conclus.

Dicendum: species abundat à genere in differentia: id est Differentia est, qua species excedit genus essentialiter: & quia hæc definitio prime, & secunde intentionaliter intelligi potest: primo modo probatur ab eo: quia definitio indicat conceptum adæquatum essentialiter diffinitum: ergo Differentia includitur in conceptu essentiali speciei: non sic autem est de conceptu essentiali generis: quia aliter genus & Differentia, prædicarentur ad invicem: & etiam, quia esset negatio in definitionibus: ergo species abundat à genere in Differentia.

Quoad secundum sensum probatur, & explicatur sic. Differentia est vna secunda intentio, qua, non vt forma intrinsicè constituitur, sed qua, vt applicabilis ei, quod est principium formale intrinsicè actualiter formaliter includitur in specie, vt species supponit pro fundamento, abundat species à genere eodem modo supponente.

Tandem soluit argumenta in oppositum, quorum solutiones clare sunt; dum modo sciatur: quod quando in fine quæstionis concedit hanc esse veram: animal est rationale: ly, animal non supponit simpliciter: sic enim est falsa: sed supponit personaliter pro suppositis: id est, aliquod animal est rationale. Sed pro maiori intelligentia prædictorum fit articulus sequens.

ARTIC. I.

An Differentia sit extra generis rationem?

1. Argum.

PRO parte negativa sic argumentor: rationale includit ens quidditativè: non vt accidens: ergo vt substantiam: sed talis substantia non est in corporea: ergo corporea: sed hæc non est non vivens: ergo vivens: sed hæc non est non animal: ergo est animal: ergo rationale essentialiter includit animal.

2. Argum.

Secundo, si differentia non includerent genus essentialiter, non haberent supra se genus: ac per consequens essent generalissima.

3. Argum.

Tertio, si genus non esset de essentia differentia, non contineret eam in potentia: quod est falsum: patet: nam idem genus continet speciem in potentia: quia est de conceptu essentiali eius: ergo vel genus est de conceptu essentiali differentia: vel illam in potentia non continet.

Dicendum: genus est extra rationem differentia: & differentia extra rationem generis: est communis cum Doctore in probatione propria conclusionis: & probatur primò ex Aristotele sexto Topicorum capite tertio dicente: differentia non participare genus: ergo si genus non participatur à differentijs, est extra illarum rationem: & è contra: ergo.

Secundo, si genus esset de conceptu essentiali differentia, sequeretur: tum quod rationale esset integer homo: quia constaret eisdem partibus, animali, scilicet, & rationali: & tunc hæc prædicatio: homo est rationalis: esset identica: tum etiam sequeretur: quod diffinitum ingredi retur definitionem: nam si sunt idem formaliter homo, & rationale: sicut ponitur rationale in definitione, potest poni homo: sic dicendo: homo est homo: quado hominem diffinimus: quod est absurdum.

Tertio, si differentia includit genus essentialiter: iam differentia ex genere, & differentia, constat: ergo differentia est species, quod est falsum.

Quarto, probari potest omnibus argumentis, quibus supra probauimus genus, & differentiam, esse duas realitates oppositas, alteram contrahibilem, & alteram contrahentem: nam hæc, & illa argumenta, idem confirmant.

Ad argumenta: ad primum distinguo consequens: duplex enim est substantia: alia transcendentalis, & Analoga, quæ de omni substantia, siue completa, siue incompleta, dicitur: & de hac tenet consequentia: sed non residuum argumenti: alia est substantia prædicamentalis, & completa: & de hac nego consequentiam nam rationale non est substantia completa: ac per consequens, nec corporea, nec viuens: nec animal.

Ad secundum concedo sequellam: nego tamen consequentiam: pro quo vide Doctorem primo postter. quæst. 24. vbi huius rationem reddit: & nos forsitan dicemus in hoc Tomo: quando se se obtulerit occasio disputandi: an differentia inferior includat essentialiter superiores: de quo Doctor loco citato, & septimo Metaphysic. quæst. 17. & in quarto dist. 11. quæst. 3. littera C. C. & alibi.

Ad tertium nego sequellam: ad probationem nego paritatem rationis: nam aliter continet genus in potentia speciem, & aliter differentiam: animal enim continet speciem (vt sic dicamus) in potentia actiua, siue constitutiua: quia illam essentialiter constituit: at vero differentiam continet in potentia passiua: & vt concusam ipsum perficientem, simulque cum illo speciem componentem: & idem genus est de conceptu essentiali speciei, & respectu differentia est extra conceptum ipsius.

(S.)

ART.

ARTIC. II.

An Differentia, actu, vel potentia, in genere contineatur?

1. Argum.

ET quod actu genus Differentiam contineat: probatur primo. Vnumquodque est actu se ipsum: sed genus est differentia: saltem realiter: verbi gratia animal est realiter rationale: ergo impossibile est genus esse actu, quin Differentia sit actu: ergo differentia generis, respectu differentiarum, non est potentialis, seu permissiua: sed actualis, & vniuersua.

2. Argum.

Secundo, potentialitas est de essentia generis: ergo est illi actualis: quia essentia rei non est in potentia: sed in actu: tunc sic: sed differentia diuisiua continentur in potentia generis: ergo actualiter continentur in illo.

1. Nota.

Notandum primo: differentias, respectu generis, in duplici discrimine essentialia sunt ipsius generis constitutiua: vt sensibile respectu animalis: & de istis non disputamus: nam certum est, in ipsis generibus actualiter contineri: alij sunt generis diuisiua, specierumque constitutiua: & de his procedit Difficultas.

2. Notand.

Secundo notandum: quod sicut materiam primam continere in potentia formam, nihil aliud est, quam ipsam concurrere passiuè sustentado formam, quam agens effectiue in ipsa producit, quam non produceret, ipsa passiuè non concurreret: sic suo modo differentia dicuntur in genere potentialiter contineri: id est, in illo priori, quo animal præintelligitur ad rationale, habet potentialitatem: seu indifferentiam negatiuam, vt per quamcunque differentiam determinetur, & perficiatur, simulque cum illa concurrat ad constitutionem speciei: vt concussa passiuè, & potentialis: & hoc est differentias in genere potentialiter contineri: secundum quam doctrinam possunt dici educti de potentia generis: sicut formæ Physicæ de potentia materiæ educti dicuntur.

Conclus.

Dicendum: Differentia diuisiua tantum potentialiter, modo exposito, in genere continentur. Hæc est communis cum Doctore in solutione argumentor: & probatur: inter contentiua actualia, & potentialia, non datur medium: sed tales differentia, non continentur in genere, quatenus per ipsas est contrahibile actualiter: ergo continentur in ipso potentialiter: probo modum: contineri, in aliquo actualiter est, contentam illi suum formale esse tribuere: sed differentia diuisiua non tribuit generi suum esse formale: quia alijs genus esset species: ergo tales differentia solum in genere potentialiter continentur.

Ad primū.

Ad argumenta: ad primum dico: quod duplex est identitas realis aliquorum: vna ratione vniuersæ, vel vtriusque extremorum se identificantium: alia ratione conuenientia, vel identitatis in tertio. De prima, minor est falsa: vera ta-

men de secunda: & colligitur hæc solutio ex doctrina Doct. in primo dist. octaua, & alibi. Vel potest dici: quod actualitas, & potentialitas, de quibus agitur in littera, debent intelligi quoad contentiua formalem, & formalem identitatem: & non quoad contentiua, & realem identitatem: vt argumentum procedat. Sed prima solutio est aptior, & conclusioni conformior.

Ad secundum.

Ad secundum distingo consequens: potentialitas conuenit generi in actu: vt actus sumitur contra potentiam obiectiuam: concedo: vt sumitur pro actu formali, & completo: nego consequentiam: nam, vt sic, potentialitas generis est perfectibilis per differentias, quibus in ultimo actu perficiente constituitur, & eas in potentia continet. Itaque breuiter dico: continet differentias actualiter potentialiter, & indeterminate, quas species determinate continet.

Nota.

QVÆST. III.

An differentia possit diffiniri?

Diffiniunt autem, & hoc modo. Cap. eodem.

VERITUR: an Differentia possit diffiniri? Quod non videtur: quia Differentia non est Differentia: sic enim esset procedere in infinitum: omne autem, quod

diffinitur, habet differentiam.

Item, sola species diffinitur: differentia non est species.

Ad oppositum est Porphyrius.

Ad quæstionem dicendum: quod differentia potest diffiniri: quia habet genus, scilicet, vniuersale, quod per aliquam per se differentiam descendit in ipsam: vt patebit in solutione quæstionis sequentis.

Ad primum concedo: quod differentia non est differentia, respectu cuius, differentia habet rationem differentia: Sed potest habere differentiam, respectu cuius, ipsa est species: sicut hic, quod est prædicari in quale, per quod constituitur differentia in sua specie: sicut homo per rationale.

Contra: tunc differentia respectu alius non est differentia: quod est falsum: quia necessario est differentia, & per se: ergo respectus ad quodcumque non poterit illud tollere.

Concedo: quod Differentia, ut quid, in se non est Differentia, ut modus: tamen necessario est Differentia, ut quid: sic species est modus entis.

Ad aliud concedo, quod Differentia est species.

Summa textus.

QVAMVIS hæc Quæstio præcedentem præcedere videatur: quia prius videndum erat; an Differentia posset diffiniri, quæ de eius diffinitione disputare: nihilominus ordo quæstionum est optime assignatus, cum quia diffinitio præcedentis quæstionis attenditur penes Differentiam fundamentaliter sumptam: de qua Logicus principaliter non curat: tunc etiam: quia si de Differentia secunde intentionaliter procedat: & ut sic per prædicari de pluribus proprie, & Logice, diffiniatur: ideò Doctor respectu huius diffinitionis, hanc præmittit quæstionem: an, scilicet, possit, ut sic, diffiniri: pro parte negativa arguit dupliciter: tunc quia quod diffinitur habet differentiam: sed differentia non est differentia: quia proceditur in infinitum: ergo. Tunc etiam, quia sola species diffinitur: qualis non est Differentia: quia species, & differentia, opponuntur: ergo. His tamen non obstantibus respondet.

Dicendum: Differentia secunde intentionaliter sumpta diffiniri potest: probatur: tunc per Porphyrium ipsam diffinitivam: tunc etiam quia habet genus, & differentiam: genus enim est univiale: & prædicari de pluribus: quæ est eius diffinitio: differentia autem est ly, in quale essenziale ut saepe diximus: ergo, &c.

Tandem respondet ad argumenta: quorum responsiones in littera, & ex supra dictis constant: & clarius ex dicendis in Articulis sequentibus, quorum primus sic se habet.

ARTIC. I.

An Differentia propriissima prime intentionali sumpta possit diffiniri?

OCCASIONE summa textus ordinem quæstionum conciliantis præsentem Articulum ventilamus: & pro illius intelligentia est advertendum nos loqui de Differentia, secundum suam præcisam, & formalem realitatem, quatenus cum genere speciem constituit: verbi gratia, an rationale; ut ultima differentia est (& sic de reliquis, etiam si subalternæ sint, dicendum est) sit composita com-

positione sufficiente, ut verè, & propriè, diffiniri possit.

Pro parte affirmativa sit primum argumentum: rationale non est accidens; ergo substantia: ergo habet conceptum substantiæ, & realitatis, qua constituitur: ergo optime diffiniri potest.

Secundo, ultima differentia includunt formaliter ens: ergo habent conceptum entis, & realitatis ipsas constituentis: antecedens est Aristotel. quarto Metaphysic. ubi ait: quod ens sequitur ad omnia: hoc est in omnibus includitur: aliter enim differentia esset non ens, & nihil: ergo.

Tertio, differentia ultima in aliquo conveniunt, & in aliquo differunt: conveniunt enim in hoc, quod est facere differre: differunt tamen: quia omnes diversimodè differre faciunt: ergo ab illis est abstrahibilis ratio convenientia, & disconvenientia particularis: ergo conveniunt, & differunt: ergo, &c.

Notandum primo, ex Doct. in primo dist. tertia quæst. secunda littera K. & dist. octava quæst. secunda, quod conceptus est duplex: alter simplex, alter simpliciter simplex: primus est resolvable in plures conceptus quidditativos quorum unus sit contrahibilis, & alter contrahens, seu generis, & differentia. Secundus est, qui in tales conceptus non est resolvable: & iste, vel totaliter, & distinctè, scitur, vel ignoratur: & est duplex: alter, qui omnimodam compositionem, & constitutionem, excludit: ut conceptus entis, ut sic: alter, qui licet excludat omnem realem compositionem, & constitutionem realitatum perfectibilis, & perfectentis, non tamen aliqualem constitutionem conceptus entis, & modi cuiusdam determinationis: & talis est conceptus ultimæ differentia: qui in conceptum entis, & gradus cuiusdam intrinseci resolvitur: & tamen dicitur simpliciter simplex: quia ens non prædicatur in quid de differentia: id est per modum contrahibilis; ut late in Antepædicamentis quæst. 4. art. 4. ostendimus.

Secundo notandum, ex decimo Metaphysic. text. 12. & ex Doct. ibidem: discrimen esse inter differens proprie dictum, & inter diversum: nam differens in aliquo convenit cum illo, à quo differt: & in aliquo ab eo disconvenit: conveniunt enim in prædicato dicto de eis in quid, quod proprie dicitur genus, vel species: & ideò dicuntur aliquid idem entia: id est in aliquo quidditativè conveniunt: differunt tamen, differentia proprie dicta, quæ est realitas extra generis rationem: ut diximus. At vero diversum, seu diversa, in nullo tali prædicato, quod de eis dicatur in quid, conveniunt: nec aliqua differentia proprie dicta differunt: & ideò primo diversa dicuntur, ac distinguuntur se totis obiectivè: cum hoc tamen stare potest, ut respectu conceptus entis conveniant: nam respectu huius conceptus nulla datur prima diversitas.

Dicendum: Differentia propriissima prime intentionali sumpta, non potest proprie diffiniri: bene tamen aliquo modo explicari, & notificari: quod est improprie, & large, diffiniri: hæc quoad

Conclus.

1. Argum.

2. Argum.

3. Argum.

1. Nota.

2. Notam.

Conclus.

primam partem est communis; & maxime in nostra Schola: & probatur: quælibet differentia, ut sic non est constituta ex genere, & differentia: ergo non potest proprie diffiniri: quia diffinitio proprie ex genere, & ex differentia constat: antecedens patet: quia aliter esset processus in infinitum: nam de illa alia differentia inquiri: an sit proprie diffinibilis, nec ne? Si sic: idem conficio argumentum: si non: habeo intentum. Et hoc est quod asserit Doctor in solutione ad primum: dum ait: quod differentia non est differentia, &c.

Secunda pars etiam est communis: & patet per Porphyrium differentiam diffinientem: ut vidimus quæst. præcedenti. Et præterea probatur: nam quælibet entitas aliquo modo constituta potest per constituentia notificari: huiusmodi est differentia propriissima prime intentionali accepta: ut in notabilibus diximus: ergo, &c.

Ad primam. Ad secundam.

Ad tertiam.

Ad argumenta: ad primum dico: quod rationale est substantia transcendentalis: eo modo, quo est ens: sed quia nec talis substantia, nec ens, prædicatur in quid de illa: ideò dicitur simpliciter simplex: & improprie tantum diffinibilis: & per hoc ad secundum.

Ad tertium, iam diximus supra: quæst. i. art. 2. not. 2. quod differentia tantum conveniunt in simili modo se habendi: non vero in aliqua realitate sibi communi de eis dicta in quid: & ita tantum large diffiniuntur: non vero proprie: quia diffinitio proprie respicit naturam, & entitatem diffiniti, quod in præsentibus est à parte rei primo diversum.

ARTIC. II.

An differentia secunde intentionaliter capta diffiniri possit?

1. Nota.

2. Not.

EX Doctoris littera, & ex textus summa, quid huic difficultati dicendum sit, manifestum apparet: sed pro maiori intelligentia notandum primo sine argumentis: quod differentia secunde intentionaliter accepta potest dupliciter considerari: vel ut respicit sua inferiora, scilicet, hanc, & illam, differentiam, ut sunt illius individua intentionalia: vel ut respicit sua subiectibilia, quæ denominat, & respectu quorum, dicitur univiale: & in hoc secundo sensu procedit quæstio Doctoris.

Secundo notandum: quod Differentia, ut est tertium prædicabile, est quoddam cœcretum intentionale, dicens de materiali proximo conceptum abstractum ab omnibus differentiis propriis, & de formali secundam intentionem illi applicatam, & ad ipsas differentias, ut sunt à parte rei ultimate terminatam. Videns enim intellectus omnes differentias propriissimas, tam infimas, quam subalternas, delimit à parte rei ab ultimo gradu formæ: & per se dividere genus: & tribuere esse essentielle speciei, & convenire in hoc, quod est essentialiter qualificare: non quod hæc ratio essentialiter qualificandi sit aliqua rea-

litas omnibus communis: sed idem modus se habendi: ab isto modo abstrahit conceptum quidditativum, commune, & univocum, cui tribuit, & applicat secundam intentionem prædicandi in quale essentielle, terminatam tanquam ad fundamentum remotum, ad rationale, innumabile, sensibile, & reliquas: sicut enim genus habet diffinitum quod, & quo totale, & partiale: sic de differentia secunde intentionaliter capta est asserendum.

Dicendum: Differentia, ut est tertium prædicabile, & species univialis, optime diffiniri valet: est communis cum Doctore: & ratione ipsius in littera posita probatur.

Conclus.

QVÆST. V.

An hæc diffinitio: Differentia prædicatur de pluribus differentiibus specie in eo quod quale sit conveniens?

Differentia est, quæ de pluribus differentibus specie in eo quod quale sit prædicatur. Cap. eod.

VERITUR: an hæc diffinitio sit conveniens: Differentia prædicatur de pluribus differentibus specie in eo quod quale: quod non videtur: quia

diffinitum excedit diffinitionem: prædicatur enim diffinitum de ultima differentia, & completiva speciei, & non diffinitio: quia illa differentia tantum inest speciei specialissimæ, & eius suppositis.

Item: diffinitio excedit diffinitum: probatur: quia sensibile prædicatur de pluribus differentibus specie in eo quod quale: & tamen non est differentia: quia differentia est abstractum significans aliquam intentionem secundam: impossibile est autem aliquam secundam intentionem in abstracto prædicari de re primæ intentionis: probatio assumpti: quia differens dicitur denominative à differentia: denominativum autem tantum differt ab abstracto solo casu: ergo, & c. antecedens patet per Porphyrium: nam ubi vult exponere membra diffinitio-

O q. sig.